„ЗАСТАВА“ излази редовно: редом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од свеи врсте оваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 ноч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 196. У Новоме Саду у среду 17. (29.) децембра 1880. ГОДИНА XV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком нове године почиње нова претплата за оне поштоване претплатнике наше, којима крајем овога месеца претплата истиче. Учтиво им овим за рана напомињемо, да изволе настојати око поновљања претплате.

Лист се без готове претплате неће моћи никоме слати, за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања одправљати могао. Наруџбине без новаца неће се моћи уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, те да поштоване сународнике, који би листа држати могли, побуђују на претплату листа.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата остаје за Аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

На целу годину	14 ф.	— или	35	дин.
На по године	7 „	„	17½	„
На четврт године	3 „ 50	„	9	„
На месец дана	1 „ 20	„	3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 14. децембра 1880

Власништво и уредништво „Заставе.“

У ПРАЗНОМ ВРЕМЕНУ.

У политичном свету нема ничега, што би мењало досадању ситуацију. Особито, што се тиче источног питања, а наиме грчког, ту траје и на даље оно старо стање, које је нашим читаоцима доста јасно нацртано. У једном допису из Атине, који саопштавамо на другом месту овога броја, описан је доставерно расположај духова, који данас влада у јелинском свету. Ратоборност она, која нам се у том допису слика, баш за то, што је тако опредељена, што је ушла тако рећи у неки механизам, изгледа нам као да се налази у оном неумитном колосеку, из којег се не може по вољи самртних људи више извити, и да грчком народу непреостаје друго, него да корача тим путем напред било црној коби или бољој срећи на сусрет.

Савети неких европских велесила, које упућују Грчку на умереност и стрпљивост, морају се у такој прилици разбити, као што се морски таласи у пену разбију, кад о непоколебиву стену ударе. Умерености је показала Грчка онда, кад се под притиском Биконсфилдове Енглеске савила и уздржала од учешћа у руско-турском рату. У оном часу, када је руска војска прејурила Балкан и када ја турска војска сатрвена била на свима линијама, заиста је нужна била велика умереност, кад се грчки краљ Ђорђе могао уздржати, да својој војсци, која је већ на граници била, не изда заповест, да границу пређе. И стрпљива је била Грчка за читаво време, откад је европска дипломација узела у своје руке, да расплеће конце на истоку. Показала је ту стрпљивост после берлинског конгреса за време оног мучног преговарања са лукавом цариградском политиком о уређењу грчких граница. Ти су преговори остали безуспешни, као што се томе надати могло одма, како је ствар читава са бојног на дипломатско поље прешла. Грчка при свем том, што је тако историјски обманута била, није изгубила своје стрпљење, него је очекивала крај оне медијације европске, која се за случај прекинућа турско-грчких преговору у изглед ставила.

Европа је после тога, наравно усљед промене министарства у Енглеској, збиља поново на око узела грчко питање и на берлинској конференцији донела закључак о уређењу грчких граница у Епиру и Тесалији, с којим се закључком Грчка задовољила. Сад, кад би се ваљало и у живот да приведе тај европски закључак, и кад се Грчка, видив да Турска и опет хоће да околиши, машила оружја, да пожртвовањем и ратом прибави остварења европском закључку том, сад захтевати од Грчке, да се умери и стрпи, значи захтевати, што је немогућс.

То донекле увиђају и они, који под видом пријатељства према Турској и под фирмом такозване консервативне политике на истоку гаје своје себичне смерове, окомљене против интереса источних народа. Ти туркољупци толико увиђају, да је данас тешко Грчкој натраг коракнути, пошто је толико повлађивана баш од стране њихове, који су јелински живаљ претстављали као клицу за расад образованости на истоку и као претегу славенској стихији на балканском полуотоку. Њима не иде у рачун данашња ратоборност грчка, која им само неприлике прави. Виде да су се сами у својој мрежи уловили, па с тога не могу онако безобзирно да грде и свом сатанском потсмеју излажу грчко оружање и пожртвовању готовост тога народа, као што су то некад чинили, кад се Србија за рат опремала.

Грчка мудрост била би кратка, кад би и данас после толиких обмана Грци слушали савете оних велесила европских, које су их дотле довеле. Њихова умереност у садањем времену био би кукавичлук, а стрпљивост просто мекуштво без икаква духа и срца.

Тиме би они најеклатантније доказали противио од онога, што су њихови тобожњи пријатељи о грчком народу тврдили. Показали би, да нису стихија на балканском полуотоку, која има живота и будућности и која би могла културној цели каквој у прилог ићи, него да су народ дегенериран, недостојан потомак на земљишту класични предака својих, коме одушевљеници за старим историјским и класичним јелинским веком у заман се трудише улити животног дара.

Толико пак увиђавности имаде и у данашњих Грка и они својим држањем у овој фази источног питања показују, да нису тако ниско пали, како би хтели баш они, који им се као њихови вајни пријатељи намећу. То доказује и најновија изјава грчког министра Комундуроса, да не пристаје на предлог, да се питање грчких граница поново подвргава неком примирителном суду. Тим непристанком грчком отпада и читав пројект тог међународног примирителног суда. Кад једна странка у напред изјављује, да се неће без призива на своје оружје покорити изреци тог суда, онда о таком примирителном суду не може више ни говора бити, не само у правном, него и у политичном свету.

У опште, мисао о том суду изгледа као да је у дипломатском свету једино тога ради потакнута, да се бар неко време како год испуни. Сретна мисао није никако. То се види и по томе, што јој се заснивач још ни данас за извесно не зна или неће да каже. Одма се у почетку из далека наговешћивало, да је поникла на француском земљишту. Доцније се и то рекло, да је сам Гамбета ту идеју истакнуо. То је могуће. Француска је земља, која још за неко кратко време мира треба, да би могла сву своју снагу у међународном погледу развити. С тога је њено држање у читавом источном питању удешено више према Немачкој. То је паралелна резерва тих двеју велесила, које једна другу из ока неиспуштају, знајући, колико је за њих судбоносно, ко ће кога први у теснацу затећи ил га тамо потиснути. Док се на истоку спрема поприште за последњи чин источне драме, који ће се око Цариграда да разврзе, дотле се и за стратиште на западу спреме удешавају, и питање је, неће ли у једно доба, паралелно и на истоку и на западу вечна историчка правда свој рачун да обрачунава.

Нарочито је Гамбета, коме још нешто времена треба, док се не попне на врхунац власти, са ког ће ток судбине своје земље да определи. С тога је вероватна она занимљива кореспонденција једног бечког листа из Париза, у којој се каже, да је Гамбета данском кнежевићу, брату грчког краља Ђорђа рекао, да се уплетање Немачке у источно питање несме баш тако озбиљно узети. Бисмарк ће се чувати, да се стави у опреку са самом Аустријом, а ако би то баш и учинио, то ће само у прилог ићи Данској и Француској. На питање, да ли Гамбета и данас остаје при свом обећању, што је некад грчком краљу учинио, одговорио је, да краљ Ђорђе ваља што дуже да се уздржи од акције, не би ли се само што боље за рат приправио, па у одлучном часу нека се даде вољом самог народа нагонити у рат против Турске. У осталом, ако се Гамбети остави, да изабере час и згоду за акцију, он и данас остаје при свим обећањима, која је грчком краљу учинио.

Те све појаве сведоче само то, да дипломатисање европско значи само испуњавање празног зимњег времена и да према расположају у Грчкој, где је „крвца из земље проврела“, не води ни камо другде, до ли на бојно поље, чим пролеће гране. То је ситуација.

О расположају у Грчкој

пишу „Бечким опш. новинама“ из Атине овако: „Данас дописи из нашег града и целе Грчке у опасности су, да буду сви у неколико на једну руку, и ако је тема, које се имају дотицати, такова, да мора занимати не само у унутрашњости него и код спољашњег света у великом степену.

Разговара се у свим слојевима друштва, међу сељаци као и индустријалним круговима, међу трговци као међу поседницима куће или земље, а особито у војсци — само о рату. Ни о чему другом не чујеш овде разговора. Наша варош, то је као какав око; овдашња посада броји сада преко 12.000 момака, то је толико, да је тек нешто преко тог броја била војска читаве краљевине. Свугде се виде војници, како се вежбају, како се вози сваки могући ратни материјал улицом, како се новаци одводе са месне командантуре у разне касарне, и све се то збива у миру и реду, као да је становништво од вајкаде навикнуто на таково пословање. Па ипак је сада први пут, откад постоји краљевина, да се 55.000 момака под заставом искупљени виде.

По старом суставу пописивања паша је војска сасма друкче изгледала. Ту се видило скоро искључиво војнике по позиву, дочим сад млађи људи из најбољих кућа, трговци и занатлије са поносом носе војничко одело. Врло је мало оних, који се још устежу, да својој дужности напрема отаџбини одговоре. Како буду сазвани већ извежбане резервисте и сви ислужени момци, војска ће бројати 80.000 момака, а с таком се војском може што озбиљно отпочети. Кажу, влада смера, да после нове године сазове резерву, како би у почетку пролећа сва војска за акцију спремна била. За тај случај преузеће службу посаде у унутрашњости земље домобранство (ἐδνοφρουρα) Борба, за коју се Грчка спрема, није никако тако очајничко подузеће, како би то хтеле да представе Цариградлије и туркољубиве новине европске. Да ће рат бити веома жесток и фанатичан, о томе овде нико не сумња. Но баш због тога сви гледе, да се за тај рат довољно спреме, како би осигурали себи успех по могућности.

Одушевљење је велико. Сви су тога мњења, да сад за остварење народних тежња не преостаје друго сретство до рат. Некаком нестрпљивошћу читају се брзојави, који нам из Европе долазе, из којих се види, да велесиле препоручују Грчкој умереност и стрпљење, као да о томе овде није довољно доказа било. С друге пак стране зна се врло добро, да Грчка имаде у рукама једно оружје, којим може тако рећи принудити европске велесиле, да од Порте оно изнуде, што се за сад још учинити скањују. До данас се задовољавају сигнатарне силе берлинског уговора и берлинске конференције, да Порту приволу нотама и саветима на испуњење оних закључака. Но кад једном почне рат, то ће за цело морати се латити других сретстава, да отклоне нов заплет на истоку. Порта је до сад више пута доказала своју злунамерност, на посљетку и у улцињској ствари. Кад се не види Европом принуђена, да грчко питање реши, то ће се морати збити крвавим ратом, и нико неможе знати, које ће размере такав рат узети моћи. Многа друга питања, која сад привидно мирују, тада ће се из нова помолити.“

Политички преглед.

Познато је, да се с неке стране на том ради, да се са крајишким споји и **речко питање**, те са спојењем Крајине с грађанском Хрватском и Славонијом реши и дефинитивно уреди државоправни положај Реке. Осечка „Драва“ пише: „С одличне стране јављају нам с Реке врло важну вест. У речком гувернијском вању израђена је споменица, која описује несносност и неодрживост садањега стања на Реци и захтева, нека сад у очи утеловљења Крајине дефинитивно реши и речко питање, т. ј. нека се крајишка и речка провизорија за једно уклони, наравно тако, да Река постане дефинитивно угарском вароши. Уједно нам пишу, да у гувернијском звању преотима мах фактичка мржња на Хрватску, и то не само на ону Хрватску, коју заступа сушачко гласило, него и на званичну Хрватску. У свакој маленкости, у најпростијим разјашњењима, која су тако честа у званичном општењу, назиру у гувернијском звању сплетку и заносе се у најнеприличније обеде. Да тако стање треба да престане, о том нико не сумња, али не на онај начин, како то жели гувернијска споменица.“

Као што смо већ по „Буд. Кор.“ саопштили, Аустро-угарски и српски повереници погодили су се 11. о. м. у две седнице о сва начела и појединости **ветеринарског уговора међу Аустро-Угарском и Србијом** и зготовили нацрт уговора. На конференцијама тим председавао је угарски државни секретар др. Матлековић, а учествовали су: од аустријске стране министарски саветник Харт и председник врховног здравственог већа др. Шнајдер, од угарске осим председника, још одсечни саветник др. Тормаји, а од српске начеоник санитета др. Владан Ђорђевић и Поповић, који је само на последњој конференцији ad hoc био. Нацрт уговора, што га је конференција зготовила, поднеће се дотичним владама на одобрење.

Како је у свем коликом политичком свету на западу настао божићни одмор, то је и у **грчком питању** настала мала пауза, тако да за ту тему немамо данас никака нова податка. Сад тек накнадно пуштена је у свет једна изјава грчког краља Ђорђа, изјава, која је међу тим застарела, те нема друге вредности, до ли значаја податка, који ће на то послужити, да се бољма сазна и обележи расположење у грчког народа. Изјава се тиче познатог предлога о Криту, а исти је, као што се зна, већ отишао у архиву података за историју грчког питања. По једном „стендердовом“ телеграму из Капенхагена краљ Ђорђе рече: Кад бисмо место области, што нам је у Берлину досуђена, примили једно острво, то би било горе, него ли погрешка, била би апсурдност. Можда бисмо се веома радовали кад би острва наша била, а временом и морају бити наша; али одредивши у Берлину граничну пругу, силе су најбољма посведочиле, колико је нужно да се грчке границе на суху осигурају. Ја не могу одобрити, што се Порта изговара, да није била у Берлину заступљена. Ми нисмо криви, што она беше искључена. Берлинска се конференција састаде с том намером, да за то ми на ново отворимо источно питање. Ако погодба не буде извршена, ако лек, што га силе усвојише, не буде употребљен, болест ће остати и онда ништа не ће моћи предупредити, да она не добије акутан вид. Мени се тако свиди, као да је част и интереси сила на истоку на коцки. Оне могу покушати, да то узимају као незнатну и мало важну ствар, али ја сам дужан, да част и интересе грчке чувам.

Ми смо по првим телеграфским изводима и нацртима саопштили **портину окружницу од 3 децембра о грчком питању**, али нигде до сад не нађосмо је целу. Сад пак доноси један лист већу

аналису исте. Како је та нота исторички податак, то је ево по реченој аналиси доносимо. Нота почиње тим, што констатује, да је берлински уговор истом потпуно изведе у погледу црногорскога питања, а ваља захвалити помирљиву духу сила потписница лојалном труду портину, што га је уложила, испуњујући своје обвезе. Исту важност полаже влада султанова и решењу грчког питања о границама. Она се већ бави дефинитивним уређењем те границе, која, као што је познато, нема друга основа, до просту жељу, коју су велесиле потписнице берлинскога уговора означиле у 13. записнику његову, и разложила је велесилама своје назоре и разлоге о том питању у својој ноти од 3. октобра о. г., као последњи уступак свој, а у једно је изрекла да је вољна уступити Грчкој једно велико и плодно земљиште. Спажна у свом праву, у свом поштовању берлинског уговора и верујући у бригу велесила за одржање мира на истоку, Порта се нада, да ће велесиле достојно уважити њезину добру вољу и тим моћно упливисати на грчку владу. Нота напомиње даље држање грчког кабинета, који руши добре суседне одношаје међу обема државама и мир становништва; напомиње знатно спремање Грчке, које већ није ником тајна, скопљен зајам и грчке чете, које често прелазе преко границе и наносе беду несрећном становништву. Порта се ограничава на то, да то ванредно стање препоручи озбиљној пажњи велесила и сматра за своју дужност, да изјави у своје име, да ће Турска и на очиглед таком стању ствари остати мирна, да ће бити на опрезу, да никако не ће изазивати, али да ће, кад устреба, знати енергично бранити своја права и одбити могућ нападај. Турска не жели друго, до да јој сусед упозна из нова право стање, и допринеће са своје стране, да обнови споразум и добре одношаје међу обема државама. Порта је уверена, да ће непристране велесиле одобрити те разлоге и моћно подејствовати на владу у Атини, да је увере о озбиљном стању и опасним посљедицама, које би могле наступити, и да је упуте, нека се окане својих ратних припрема и што пре започне са портом преговоре због уређења грчкога питања.

Из листова.

„Обзор“ под насловом: „Спојитба крајине близу,“ пише између осталог ово:

„Двоје загребачке официозне новине: „Устав“ и „Агр. Цтг.“ приобћише јуче неке податке, које сматрају резултатом министарских конференција држаних недавно у главном граду Угарске, а тичу се сједињења крајине, које би по тим вестима прилично близу било.“

„Жалимо да о овом толико знаменитом послу за нашу домовину ћуте јучерање службене новине те га не спомињу ни једном речи. Немислимо, да би они домаћи листови, који радостни приповедају ове ствари, хтели свет обмамити; али је могуће да су и сами били криво убавештени.

Управо због ових разлога није лако говорити о модалитети спојења, како истичу наши новинарски другови и негледећ на то, да они нису свих навели, а споменути по њих такође су мањкави и нејасни. Само да нешто споменемо: Вели се, да финанцијално стање остаје све до године 1887. какво је сада, дакле за подмирење потреба трошиће садања цивилна Хрватска 45 проц. својих прихода, а крајина пак своје доходке. Неће ли ту требати два прорачуна, за провинцијални и крајишки територ? Како ће се састављати тај прорачун за Крајину, је ли досадањим административним путем, или оним као и прорачун за садањи провинцијал т. ј. у хрватском сабору? Крај такова уређења нам би опет подпуно измакли крајишки провенти.

Још би се могло питати, а зашто се најпре не учине потребне одредбе да крајишки народ пошаље своје заступнике на хрватски сабор? Ово би бар био најнаравнији корак. Онда би се из попуњења сабора могле изабрати регниколарне депутације, да утаначе број заступника хрватских на угарском сабору. Тако је било и после спојитбе беловарске крајине. — Нам се чини, да је крајина тако приправљена за предају, да неби ни требало каква посебна повереништва.

Напокон жалимо, да нису вести о инвенстиционалному фонду јасније, по овом што смо читали незнамо ко ће управљати фондом и како.

Ово неколико опазака надовезасмо само уз пут; ако се потврде вести оне проговорит ћемо обширније. Нетреба истом разлагати, да би се, премда нам је толико натезање за крајину морало и саму радост покварити за онда кад ју добијемо, ипак од срца радовали да се потврди што приповедају новине, то јест да ће се крајина спојити, јер би нам се тако испунила давна жеља нашега народа, поправила једном велика неправда, с које смо ми Хрвати толико трпили, те уродио плодом рад, труд и мука оних племенитих хрватских родољуба, који су у новије време збором и твором за спојитбу радили, мучили се и страдали, који су за њу на коцку бацили и своја угледна паче одлична места. У обћој тузи нашој, спојитба била би ипак до некле утјеха, коју смо заиста крваво заслужили и коју неби смели тешки увјети огорчити.“

„Устав,“ орган владине странке на хрватском сабору пише о спојењу крајине ово:

„Није давно, што се је у нас обћенито и с претензијом неке више мудрости говорило: што се за крајину обећаје, то су стара она и обична обећања; ко им верује, наиван је или дапаче има ружне разлоге, да претвара веровање.

На сву срећу земље сабор није марио за њихово злогукање и није у својој политики одабрао пута, на ком би се могло доћи у све неприлике, само се неби било дошло до земљиштне целовитости.

Ни она можебит више оправдана бојазан није се изпунила, да би Угарска могла спојитби крајине поставити финанцијалне увјете, којих Хрватска без свога затора неби смела прихватити, те би се овим начином запречила спојитба. У министарској конференцији одређени су онакви финанцијални одношаји за крајину, толико је узчувано за покриће крајишке управе, колико су довољним сматрале све странке, то јест сав крајишки приход, од чега се наравно више и неможе тражити. Дапаче одређено је боље, него су странке мислиле, јер је одређено, да ова страна нагодбе недође у расправу краљевинских одбора и да небуде предметом њихова несигурна, свакако раздражљива препора.

Што се тиче верозаконских и наставних потребштина крајине, како их је некад подмиривао цар из државнога ерара, могао би их унапред подмиривати земаљски буџет, о ком се зна, да није дорастао толиком издатку. Министарска конференција створила је спасоносне одлуке, да знаменитим фондом притекне у помоћ земаљском буџету. Дотле пак, док крајина непошаље својих заступника на сабор, њезина ће комисији разправљати саветујућим гласом о приходу и разходу крајишкога фонда. Можда ће ова комисија и после наставити своја права и своју радиност; можда ће бољом уредбом заменити. О том ће одлучити увиђавност законских фактора. За сад је овако добро и нужно. Већање министарске конференције неможе се увлачити у јовно већање; али нам се неће замерити, ако рекнемо, да су се за ове спасоносне закључке заслужним учинили краљ, бан, министар председник и заповедајући генерал.

Пошто је дакле финанцијални део нагодбе за крајину сретно и корисно обављен, краљевински ће одбори уговарати само део државно-правни, то јест крајишко заступство на скупном сабору.

Право рекуће државоправни део нагодбе већ је уговорен оном установом нагодбенога закона, која одређује, да ће хрватски сабор пошиљати на угарски сабор толико заступника, колико размер пучанства собом доноси. По том краљевински одбори имали би срачунати број пучанства крајине и прама тому узаконити број заступника.

Ал није тајна, како су угарски државници по искуству гласовања на угарском сабору, где су хрватски заступници често пут били судије у најважнији интереси и припори оних странака, дошли на мисао, да још већи број хрватских заступника у име спојене крајине може до згоде бити опасан за одлуке Угарске, пак зато мисле, да морају захтевати, нека се нагодбени закон у овој државоправној установи промени, нека небуде на угарском сабору хрватских заступника, колико би их на темељу закона а прама броју пучанства морало бити.

Позивајући се управ на изкуство ми држимо ову бојазан имагинарном, ако ли је пако оправдана, онда се признаје, да није наравно ни суђено, да Угарска и Хрватска имају један сабор. Политика се међу тим небави решавањем логичних проблема него измиривањем интереса. Хрватска немисли о том, да се ушуња у што већем броју у заступство Угарске, како би оданде подмитала лагуме скупној држави. Је ли угарски парламентаризам на угледу и снаги оштећен, тому хрватски заступници нису ништа допринели. Зато смо уверени, да ће краљевински одбори наћи средњу стазу међу строгим постулатом закона и захтевом свих угарски странака. Целовитост земље толика је стечевина, да ју је вредно одкупити овом незнатном жртвом. А сватко мора увидити, да није истина, што се толико пут код нас говори, да се прама Угарској само онда успије, кад се засучу рукави до рамена.“

Из Србије.

„Пол. Кор.“ пишу из Београда 3. декембра!

Сада је познат резултат избора од 30. новембра. Садања влада има велики већину. Од 131 изабраних заступника нема их само 7 присташа првашњег министарства. Међу изабраним који су већином homines novi (новајлије) има приличан број радикалаца. Али права фисијономија скупштине показаће се тек онда, када се парламенат састане Баш с тога, што су многи од нових заступника непознати великани, био би поближи суд о новом српском заступничком дому преран. Толико је извесно, да без опосиције не ће проћи. Међу изабраним имаде их више, који су доселе били у опосицији против сваке владе и морала би се збити чудеса када би ови људи сада постали владини људи. Понајвише ће сада одлучивати јачина и држање радикалаца; но увек се може мирном душом тврдити, да ће влада имати за се довољан број посланика. У Београду су били у грађанској скупштини постављени за кандидате господа Нешић (заступник у бечкој анкети за српско-аустријски трговачки уговор) и Марковић-Шапчанин. Но по што се овај последњи није хтео примити кандидатуре, постављен је место њега у последњем часу за кандидата г. Месаровић. Ова два кандидата владине странке бише и изабрана. По свој се земљи живахно суделовало при изборима, свагде се скупише изборници у још не виђеном броју, а избор сам свуда је обављен без поремећења у најлепшем реду. За пресуђивање српске скупштине нека се узме у обзир ова важна околност. У пословном реду њезином има на име одредба, која је доста незгодна по владу. И у српском се парламенту стварају закључци већином гласова, али да важи који закључак, потребна је присутност трију четвртина од укупнога броја заступника. Ако би дакле опосиција добила само један глас преко четвртине заступничког броја, може она у том случају напустити скупштинску дворану, те осујетити сваки закључак, што може јамачно у шкрипац владу довести. По закону именује влада за скупштину неколико заступника, али не сме више од једне трећине. По том може она именовати за скупштину 44 заступника. Наравно до јачине владине странке међу изабраним заступници стоји, хоће ли она именовати свих тих 44 заступника. Свакако идемо на сусрет врло важном заседању скупштине. Она ће имати да реши врло важна питања. Влада спрема више законских предлога, који ће дубоко засецати у одношаје Србије.

Споменик код Алексинца на успомену руских добровољаца из год. 1876.

Трудом и настојањем генерала М. Г. Черњајева подигнут је, као што јависмо, у Алексинцу споменик на успомену руских добровољаца, који су год. 1876. пали у српском рату за ослобођење. И ако подоцкан, и пак саопштавамо извештај о светковини, што је том приликом светковане, око видљива знака српско-руског братства и узајамности. Са светковине писаху: Дне 8. новембра на дан св. Михајла постављен би у Алексинцу споменик, подигнут иницијативом М. Г. Черњајева на успомену руских добровољаца, погибших у рату год. 1876. Место за споменик одабрано одлично; постављен би наиме близу Алексинца на високом хуму, за којим се протеже ред висова, носећи име Рујевци, који су гласовити са битке г. 1876. Место, где стоји сада споменик, јест тако високо и са свих страна отворено, да се он види у даљини од више сати. Споменик има лик обелиска и учињен је од домаћега веома краснога и чврстога камена, само лагано изклесана; чим се па сунцу приказује оригинално и с великим утиском. На четири стране подножја уклесана су на мраморним белим плочама два надписа по руски и српски; један: „успомена падших у бој руских добровољаца, пришавших у помоћ Србима у време неједнаке борбе њихове против Турске царевине год. 1876“, ниже: „Веће од ове љубави нема нико, да ко душу своју положи за пријатеље своје“ (Ив. XV„ 13): други надпис: „постављен од суотачбеника 1880 год“. Споменик је 12 метара висок и размери су му прелепи.

На дан посвете дође са свих крајева Србије множина особа и различитих службених и неслужбаних заступника. Овде бијаше и изасланика градских обштина и чланова скупштине и архимандрита различитих манастира и много од бораца у минулој

ЛИСТАК.

СРЕТНИ ДАНИ.

III.

Јесенско је доба. Раде се разни јесењи послови, највише се приправља за бербу, која за неколико дана почиње. Сваки јој се особито радоваше, јер те године беше уродила винова лоза обилатим и добрим плодом.

Ја бијах премештен у место К....., у које дођох баш пред бербу. Оно не беше, тако рећи, ни варош, ни село, ипак беше ту неколико честитих грађана, с којима, дружећи се, човек мисли, да је у каковој вароши.

Дођох у то место непознат, беше ми првих дана јако необично. Ходао сам сам амо тамо, да разгледам ово и оно. Не беше ту никакових знаменитости, око којих би се човек позабавити могао. Предео беше врло угодан.

Особито ми падаше у очи народна ношња; осим тога радо сам мотрио на све преинаке између оне околице, гђе бејах, и ове, у коју дођох.

За кратко време стекох си познаника и пријатеља. А није ни чудо. У маломе месту човек се брзо упозна.

За неколико дана почиње берба. Ја позван у бербу, данас овамо, сутра онамо, — проведох је врло угодно и весело.

Свуда беше весело, али ипак код чика — Панте беше највеселије. То беше човек од својих шездесет година. Коса му и брада бела као снег, а пун телесне снаге, као ретко ко у тим годинама. Од сваког беше љубљен и поштован као човек, који је целог живота свог добра дела чинио и свагда лепим примером предњачио.

Чика Панта имађаше врло леп виноград који он обрађиваше најбољим начином. Преко лета бавио се много у винограду.

Код њега трајаше берба по више дана. За то време беше код њега увек гостију: данас позове ове, сутра оне. Дође и на мене ред, будем и ја позват. Чух од прије, да је код њега врло забавно, с тога се веома радо одазвах његовоме позиву.

Тога дана сакупило се беше друштво понајвише млађег слоја. Наш вредни старина радосно нас дочека. Мене, који бејах већини непознат, упозна.

Први пут тада видех оно танко високо девојче бајних црних очију. Први пут тада осетих у своме животу неку необичну радост. Срце ми куцаше силовито, а лице обузе неки жар.

Да ти је описујем, драги мој побро!

Црне светле косе спуштаху се по беломе њеноме челу, очи усрећаваху ме сваким својим умилним погледом, бела румена лишца, усташца као румене јагоде, а зуби попут двају низа бисера. Све то, ох све..... узбудило је моју крвцу, која је моме срцу дала неки нови сретнији живот.

Заиста је то тако за човека, коме после разних непогода наступе дани сретнији и веселији. Кад после јаке и дуготрајне зиме настану дани благи и топли, угрејани сунчаним зрацима, — када после хладнога и оштрога ваздуха наступи благ и свеж, нихајући се у мирисавом цвету и младоме истом понарасломе лишћу, — када после буре и кише настане лепо време, у коме све лакше, крепче и веселије дише, — када се сужник чамећи у црноме мраку довине слободе: све то онда добија нов, сретнији живот.

Ја сам сада, драги мој побро, заборавио на све непогоде, које ме у животу пратише, само уживам у своме идеалу: у својој Даници. Она весели и оживљује дане мога живота, као што топли сунчани зраци и благи свежи ваздух оживљују све створове на земљи.

При ручку сођах до госпођице Данице. Разговарао сам с њоме о различитим стварима. Несам много марио за јело, само сам настојао, да њојзи ни за трунак ни у чем не учиним неповољно.

Сваки њезин осмејак усрећавао је мене, њезин анђеоски звук надимао је моје груди пуном срећом а поглед њезин уздизао је душу моју у небеске висине.

Како ли је диван тај божји створ! — мишљах у себи. Имађаше граорасту хаљину, која њеноме виткоме стасу тако лепо доликоваше. За црном светлом косом имађаше заденут пупољак од руже. Па још кад ме погледи са својим чарним очима, осетих неко блаженство у души својој.

После ручка ходао сам с њоме по винограду. Тихи лахор по мало шушти. У оближњој шумици чусмо, како се славуј у својој песми занео, а из далека како гучу голубови. Посматрајући оближње планине са својим грхунцима, који се уздизаху небу под облаке — посматрајући чаробну доњу са вијугајућим поточићем. Над нама сјајно небо у своме нежноме плаветнилу, а ја нешто замишљен..... забринут.....

На скоро ето нас опет међу друштвом. Сунце се већ приближивало своме западу — ваљало нам је кући.

Отпратим је до њезине куће, која ми још дотле непозната беше и коју сада запамтих. Растанемо се са: добру ноћ.

Дођох кући, бејах јако узнемирен; сан ни из далека на очи. Отворих прозор, да ми чист, свеж ваздух у собу струји. Ноћ беше тиха, не чу се ни најмање шуштање лишћа. Пун месец сијао је као дан, око њега трептаху сјајне звезде. Наслоним се на прозор, посматрао сам плаво небо са светлим месецом и ситним свездама — разматрао сам, тражио, али заман своје Данице — звезде не нађох.

Тек после неког времена тргох се из слатких заноса мисли све о њојзи, сетих се, да ми ваља лећи.

У слаткима сновима преспавах те ноћи, сањах најлепше снове о Даници.

Устадох раније, него обично; у мислима све о њојзи, не могох се озбиљно никакова посла прихватити, не могох си нигде мира наћи, све ме нешто вуче к њојзи, морам ићи, да је видим.....

Добро си запамтих кућу, код које се синоћ растадох с њоме. Прођем туда, сетим се и онога места, где ми први пут пружи своју милу ручицу при растанку, на коју први пут тада притиснух врео пољубац.

Прођох покрај њезине куће два, три пута. Опазим иза белог застора неко женско лице, упрвши своје очи у посао, који имађаше пред собом.

Ох боже, како сам срећан! Данас ми дође још лепша, него јуче. Гледим је, како јој је лице нежно..... умиљато..... како је мила. Сјајно сунце пушта кроз прозор по њеној златној коси и белом врату свој топли зрачак — прелева се благим сјајем по њеним бајним грудима. Сва осећања моја беху одевена у руво најсветије девојачке љубави.

Хоће ли ме опазити, па ако ме и опази, хоће ли отворити прозор, да с њоме коју речцу проговорим? — мишљах у себи.

Ходајући испред њене куће и борећ се са својим мислима, чух у једанпут отварање прозора. Обазрем се и опазим Даницу.

војни. Из Београда, необзирући се на далеки пут и неугодност јесенске добе, пошло је још пре светковине доста кочија. И светковина пође за руком узносито. Бијаше по заиста свечана прослава успомене на пожртвовне јунаке, који су чином показали онај народни занос у Русији, којега се сваки од нас сећа. Кнез Милан одасла својега заступника у особи четника Симоновића; нове владе бијаше заступником Новаковић, министар просаете; на челу војничке депутације стајаху генерал Белимарковић и пуковник Богичевић. Велика школа и учено друштво послаше такођер своје заступнике, Кујуџића и Миличевића, српскога писца и ученјака. На ту свечаност дође такођер штовани старина Стевча Михајловић, архимандрит Дучић и црногорски војвода Пеко Павловић, који се у Србију преселио.

Свечаност започе службом божјом у столној цркви алексиначкој, која је у првом рату много пострадала. Службу је обавио митрополит Михајло уз подворбу нишкога митрополита Виктора, епископа неготинскога Мојсиа и множину свештенства, које се сакупило бијаше из свих страна Србије. Пев бијаше веома леп; збор састојаше из ученика београдских школа, сабраних и изучених Русом Мураневићем. Он добро познаје црквени пев, којем се посветио из саме љубави према уметности. После свечане литурђије пође спровод из цркве к споменику, код којега би служена парахида. Иза тога прозбори митрополит Михајило прекрасну беседу, у којој спомену да је већ два пута у Србији пролевана руска крв; спомену Варварин, где су Срби и Руси под гр. Орурком год. 1809. победили Турке. После беседе војска је дала салве и топови загрмише 101 пут. Онда је постављен темељни камен цркви св. Михајла, која ће се уз споменик подићи. За ову је цркву поклонио Черњајев иконостас, који му је год 1876. дарован у време рата за војену црквицу по трговачком збору московском.

После тога војска је одлазила свечаним ходом давајући почаст бившем заповеднику Черњајеву, а опћинство прикупило се код споменика, где је за одличне госте приређен био зајутрак. За народ и остале госте, којих се до 6000 сабрало, бијаху под ведрим небом постављени столови с јелом и пићем. Ту бијаше и читав печени во с позлаћени рогови и неколико јагњаца и бачве напуњене вином и ракијом. Светина се разиграла; све се тискало у шатору у којем је бивши главни заповедник и поводник светковине примао депутације.

После зајутрака све оде у град, накићен руским и српским заставама. У пет сати бијаше за одличније госте обед, који је до девет сати трајао. Наздрављало се цару-ослободитељу, кнезу Милаву; беседило се много, хотећи сваки изустити, што му бијаше у срцу. М. Г. Черњајев, којем је било више пута говорити, истакнуо је у својих беседа одушевљено велико знаменовање борбе год. 1876. и добровољаца руских, који су бранили српску земљу; показао је на тешкоћу те борбе и споменуо заслуге својих суборацa. Разуме се, да се неколико пута напијало и ономе, којега је име привукло из Русије добровољаца, одушевљало и охрабрило Србе улевало у њих уверење, да ће им домовина бити заштићена и спашена. Черњајев иде у број људи, који се одазивају сваком историјском делу и који су приправни жртвовати се за корист идеје. Име његово спаја Русе и Србе чвршће него ли се навадно мисли; то су Срби не једанпут споменули код те свечаности у Алексинцу. Међу знаменитим говорима бијаху најзначајнији говори министра Новаковића, архимандрита Дучића и професора Кујуџића. Черњајев доби тај дан около 150 брзојавка из свих крајева Србије. Мисли се, све брзојавке, писма и говоре тиском издати.

Светковина закључена је игранком у корист сиромашних ученика. Овде се је опет одликовао сбор Мураневићев изводећи прекрасно руску и српску химну и неколико народних руских песама.

Тако се обави свечаност, које ће успомена дуго живити код свакога Србина, о којој се разноси говор по свих крајеви Србије. Овај споменик, подигнут у срцу српске кнежевине, на част и успомену Руса, чином доказавши, како се свака руска душа одазива на сваку невољу и како уме земља помагати својој једноплеменој и једноверној браћи, овај споменик имаде огромно морално значење. Он и поучава нас — како се је један од говорника изразио — и служи за спољњи знак великих догођаја прошлости. Ако сада седи Срби спомињу што су им отци приповедали о Русу, који су почетком тога столећа долазили у помоћ Србима: то ће будућему кољену сам споменик, подигнути у средини земље, приповедати о Русима, који су Србима г. 1876 припомагали. И сваки Србин идући мимо споменика одкрива главу и благосиља руску крв као проливену за српску слободу".

ДОПИСИ.

У путу кроз Вел. Кикинду 8. децембра. (Свршетак.) Са новим солгабировом беше већ више судара и окршаја и то се догодило одма чим је наступио звање као што ми пријатељи рекоше, при избору општинског бележника у В. Кикинди.

Он отпоче избор и када се не чу другог гласа до да живи „Стева Петровић", он се нађе у великој забуни, па суспендова избор на по сата са мотивом може бити да ће се који глас и за другог компетента појавити — заман беше протеста да је такав поступак незаконит, по што избор бива или акламацијом или на захтев 10 бирача поименце а по што нема ни циглог гласа, који би другог компетента хтео, осим тога поименце гласање нико не иште то је дужан онога, за кога се сви присутни изјавише за бележника прогласити, но све остаде при огради јер је наш г. солгабиров закон друкчије тумачио.

Најпосле скупише присталице Јоце Вилова на челу им Кикиндаји, познати капелан Сима и управитељ в. кикиндске гимназије, која се са српским знојем и српским новцем издржава, Дошокаш, коме се проктело да Кикиндом дрма и који се заветовао да ће он ставити на чело партаји против омладине а за се нема другог посла, зар га не море друге бриге — 10 потписа за поименце гласање, али већина од тих не беше присутна а овамо само присутни могу захтевати поименце гласање, но г. солгабиров и преко тога пређе на дневни ред.

Ко је пак изабран, то је горе напоменуто.

Други окршај беше као што дознасмо приликом суспонвије начелника и подначелника општинског, када је са суспензијом самовласно друге ускос изричном законском определењу наименовао са обилажењем опћинског већа, коме у таквом случају искључиво припада право суспституисања, али шта се тиче новог солгабирова право општинског претставништва, он се ставља над законом, њему се проктева тако, па баста — мора бити да га штудија са општинским законом не мори у такој мери, као што га море морије, како ће у њега положено увдање на меродавном месту оправдати и позиву односно апострофирању шовинистичне пресе одговорити.

Ту га је општинско преставништво преко сваког ишчекивања мушки предусрело и шалу му отшалило, показав му да је волна закон штовати и своју аутономију очувати, пошто под наименованим начелником не хтеде већати, а већина присутни преставника уложи жалбу против таквог незаконитом и самовласног поступка министру унутарњи послова и искаше дисциплинарну истрагу против солгабирова.

На скоро по том одреди солгабиров супституцију а као што се поговара жеља му беше да се наименовани начеоник познати апија Анђелићу а уједно црквени тутор под привременим црквеним одбором Ника Фани за начеоника супституујише.

У супституционој скупштини предложише др. Мајински и др. Топонарски из лако појмљивог узрока да се тајно гласа а Волвингер и Кикиндаји се ватрено заузимаху за јавно гласање — једни викаше тајно а други јавно а солгабиров уједанпут изрече да је већина за јавно гласање при свем том што редовно гласање није ни предузимао, та он је ваљда у распознавању звукова до тог виртуозитета дотерао да може из исти већину разазнати; заман ту протеста, он изјави да другог гласања предузимати неће, пошто је већину сазнао, а коме није право, нека се тужи и тако се зби да је Ника Фани за начеоника супституујисан.

Интересантно беше рекоше нам пријатељи, кад је супституција општинског адвоката на ред дошла, јер и истога је нови солгабиров суспендовао и дисциплинарну истрагу против њега одредио а адвокат је др. Мајински.

Др. Топонарски предложи да се супституција не предузима и да се преставништво у исту не упушта, пошто општински адвокат није званичник, но је само поред хонорара опуномоћеник општински у разним парницама а пуномоћије му може само општинско преставништво одузети, никако пак солгабиров; Волцингер и Кикиндаји напротив предложише да се супституција одложи, јер они нису са собом на чисто у обзиру односаја адвоката спрам општине а дотле да се повери начеонику да у појединим случајевима узме адвоката и кад је по дужем трвењу до гласања дошло, беху гласови једнако подељени, па чујте солгабиров гласа, он даје свој глас Волвингеровом предлогу и својим гласом као солгабиров решава при свем том, што се он по закону не само не може, но и не сме у гласање упуштати, нити сме решавати, опет гласа — његова је дужност супституциону седницу руководити и у њој председавати, али наравно наш г. солгабиров закон друкчије излаже.

У истој седници веле беше жалосна призора, како в. кикиндске гавде, ваљда у бојазни за риташ сви једнодушно уз Волвингера и Кикиндаја гласају — из какви побуда најзад то чине, то они најбоље треба да знају а може бити да и невнају, јер у ти људи не тражите народне свести и само и пријатељски на то упозоравамо, нека расуде, ко им боље жели и ко им је већи пријатељ др. Топонареки, др. Мајински и други свесни Срби или Кикиндаји и Волвингер. —

Даље нам рекоше да је нови солгабиров дао налог општинском поглаварству да се има протокол уваћања и отправљања на мађарском језику водити а сигурно је заборавио да 44. члан из 1868 године изрично вели да општине свој пословни и званични језик саме опредељују и ваљда нема знања да је у в. кикиндској општини пословни и званични језик српски, па на ком основу сме он такве протузаконе налоге издавати или је ваљда и то један кончић, о коме му парче леба виси — заиста је онда грдна штета, што се није до дебрецински пескуља отшетао.

Против такви незаконитости ваљало би кикинђани лека да потраже, па ако није вољно то преставништво да учини, онда ваља ту ствар прваци да покрену а наиме треба народ обавестити да нема завирати ни од ког, и да се не да застрашити, када своје право, које му закон ујемчава, врши осим тога треба сваки корак солгабирова бодрим оком пратити и контролисати. Та Мађари своју народност и свој језик не само да својом сопственом снагом чувају и унапређују, но уједно и на томе раде уз припомоћ свију средстава, која им на расположењу стоје да мађаризовање све то ширег терена задобије, они то јасно исповедају, истина да при том меродавни државници заборављају да је прошло време, када су се народи један у друго лако претапљали и када се могла асимилација спровести. Мађари беху неспособни за такво подузеће и у оном времену а у садањем времену када је народносно начело девиза сваком народу ће и срећа још лошије послужити: е тога треба Срби своју народност и свој матерњи језик да чувају, унапређују и да томе душом и телом одани буду, то је у нашем народносном добу дика и поносо а исто и државни закони дозвољавају, — она господа пак која су волна своју народност и свој прађедовски мили језик напустити и манути да га прогањају, сами својој савести одговарају, нека им је просто а тако исто остављамо савести и души п. солгабирова в. кикиндског, који је као солгабиров пореклом српске народности употребу српског језика у горњим стварима обуставио и то у таком случају, када закон употребу истога језика дозвољава а пређашњи солгабиров пореклом Мађар истога се није дотакнуо, када жели да о себи такав спомен остави потомству негдањи диштрикћана, нека му је просто, диштрикћани бивши и в. кикинда шат узна и узуме потражити лека против повреде аутономије и штатутом као и законом ујемчена пословног језика свог. —

Још нам ваља неколико речи потрошити о таквим предметима, које кикинђани такође не изнесоше на јавност, али су вредни јавности.

Ернест Данијел земаљски посланик добио је дозволу за предрадњу грађења жељезнице од В. Кикинде на Беодру (спахилук), Т. Бечеј (спахилук), Елемир (спахилук), до В. Бечкерека.

Ко познаје терен и пругу одма ће увидити, како се може крстити та пруга а на име да ће бити од уштрба и квара особито по в. кикинду — она пролази нув поменуте спахилуке а кривуда неможе већма бити, прави трокут, само да додирне горња места.

Да та пруга није за кикинду и околину од користи, то је на градомеђској скупштини довољно разјашњено а и горње околности тај навор сасма потпомажу и мотивују, ма да је градомеђска скупштина већином гласова при-помоћ вотирала. За грађење жељезнице треба наравно новца а за жељезницу у горњем облику и у строју, каквог га подузимач жели, тешко се и мучно налази кредита, па с тога позивају поједине општине да буду учесници, те да се грађење поменуте жељезне пруге омогући и чујемо да је меленачка и тарашка општина већ неку своту вотирала — овамо се даве у дугу а за цело ће се позив и у в. кикиндској општини поновити још једанпут, при свем том, што је већ двапут одбачено а надамо се да ће в. кикиндско преставништво очувати в. кикинду од погрешке, у којој су горепоменуте општине запале, јер ваља се и на ту евентуалност обазрети, шта ће бити са истом пругом, ако се данас сутра дужа и важнија прометна пруга прокљуви и изврве. — Елем повор!!

При завршетку морамо још нешто споменути, што се на младу Српчад, који се на в. кикиндској ђимназији учи, односи. —

Из вашег штованог листа дознала је наша публика да је у в. кикинди из новца и фонда, што су га бивши диштрикћани створили, основана подђимназија и то са искључивим мађарским предавним језиком а српски се језик ни као узгредан не предаје. —

За време бавлења у в. кикинди дознадосмо и то да млада Српчад на подђимназији у в. кикинди ове школске године до сада не добише поуке и наставе у веро-закону — заиста красне и хваледостојне појаве а гди су господа свећеници, где је сад „црквена свест" код црквени одбораша, зар се тако негује вера? Зар се тако утврђује православље? Та ви господо свећеници вичете на Србе у в. кикинди да немају „црквене свести" а овамо напуштате да млада Српчад без наставе у верозакону остаје, али наравно, то је ваша девета брига, јер мора да сте претерећени пословима у црквеном одбору или ваљда снујете нове планове, како ће се незаконито стање у црквено-школској општини и надаље одржати.

На ову околност упозоравамо и преосвећеног г. епископа темишварског да у свом делокругу кораке учини.

Заиста Вел. Кикинда је далеко дотерала по горњем са својом иберландском политиком.

Има у В. Кикинди као што смо дознали још доста грађе за јавност, па шат се сети интелигенција да и она има неке дужности спрам свог народа, те да све на јавност изнесе а наиме ваљало би бившим текелијанцима, да одуже што су задужили, особито ваља даљу акцију обелоданити и довршетак учињени суспендија.

Један путник у коме српско срце куца.

** **Нови Сад** 16. дец. У овдашњем католичком женском намастиру, у којем се дувне подухватише да држе овдашње женске школе католичке, основне и вишу женску иду и четрдесет и две ученице Српкиње, да и не речемо, погодиће свако, да су то кћери из одабранијих и првих кућа српских овдашњих; у основну пак овдашњу школу католичку иде такођер осамнаесторо мушке деце српске. По нашој уредби школској, потврђеној од Њег. Велечанства 1872. год., §. 7. и 49. деца су та и така и женска и мушка обвезана, осим науке у тим туђим школама, учити се још посебице својој веронауци, матерњем језику и историји народа свог и у своје време из тих наука и испит пред учитељима српских школа полагати. Веронауку је предавао тамо (и у намастиру и у поменутој мушкој школи) наш свештеник — како, то нас се у овај мах не тиче; а о српском језику и о историји нашој не беше тамо да богме ни помена. Школски одбор овдашње срп. црквено-школске општине нарочитом ревношћу управитеља школа основних и више женске школе, г. А. Варађанина, изради код управе како речених мушких католичких школа, тако и поменутог кат. манастира овдашњег, те обе управе заповеде Српкињама ученицама и ученицима, да у напредак долазе у овдашњу српску основну школу на катахисис, на учење српског језика итд. Још нарочитим дописом управу наших српских школа замоле, да им се пријави свако изостајање ученице или ученика којег. И тако почетком ове школске године долазише те Српкиње и Српчићи средом и суботом после подне на предавање; г. управитељ А. Варађанин прими се бесплатно до даљег наређења и предаваше им српски језик, а катихета, г. свештеник Балта, веронауку.

То се не допадне нашем једном Србину, члану овдашњег окружног суда (име му хотимице прећутаћемо), који је и члан консисторије овдашње српске православне и који има такође деце у том кат. намастиру. Дође он у консисторију и усмено потужи се, како се речене ученице Српкиње „потрзају" из манастира у српску вишу девојачку школу ради веронауке и језика српског — и консисторија, reste госп. епископ Анђелић, заповеди, да те ученице Српкиње не долазе више овамо, него, као и пре, да веренауку уче у католичком намастиру, те да је поменути катихета Балта дужан тамо одлазити и предавати; о српском језику или о историји народа да богме у тој заповести нема ни трага ни гласа. Ово се наређење достави писмено и званично нашем српском црквено-школском одбору. И тако што католички свештеник Бенда, управитељ овдашњег кат. осн. школа мушких, и игуманија, управитељка кат. намастира овдашњег — попустише и допустише, да се Српкиње и Српчад у својој школи уче, осим веронауке, и српском језику итд., то православна консисторија овдашња, или управо г. епископ

Дочека ме са благо-осмејкујућим погледом својим. Проговорим ту с њоме неколико речи, а за тим се вратим кући.

Сретне прилике после тога уведоше ме у њену кућу. Не могу пропустити ни једнога дана, да је не обиђем; једва чекам онај час, да се с њоме састанем, јер за ме су само они часови најсретнији, које с њоме проведем. Њезин лик урезан је дубоко у души мојој, он ми свагда пред очима лебди. Све моје мисли, све жеље и наде имаду своје средиште код ње.

Једном седео сам с њоме пред вече у башти. Неко чудно расположење беше обузело моју душу, у округ беше засађено неколико дрвета, међу којима беху понамештане клупе за сеђење, на којима смо нас двоје тог пута седели. Тихи ветар нихао је гране дрвећа, на којима шушташе већ у пола жуто лишће. Сунце беше већ на западу, које својим руменилом по кад и кад обасја лице Даничино. Кад ме погледи са својим чарним очима..... ох, ала осећаше тада моје срце, моја душа — највећу срећу!

Једва се, после подужег разговора, усудих открити јој своју тајну. Ласно ћеш појмити, драги мој Ђоко, какову сам јој тајну имао да откријем.

Први пут тада у моме животу изрекоше моја уста, на којима је лебдео осмејак среће и блаженства, оне тајанствене речи, које љубавник својој љубазници говори, а те су: љубим те, Данице.....!

Те речи изрекох из узбуђена срца свога, које још дрхташе, кад ме њезине лепе ручице загрлише и кад ми цвеће моје падне на груди, а из њезиних медних усташца чуше се умилне речи: љубим и ја тебе душо..... љубим.....!

Наша срца беху силно узбуђена, куцаху удвојеном брзином, а пливаху у неизмерној множини среће.

Први пут тада куцаше силно моје срце на пуним грудма моје Данице.

Мислио сам, драги мој Ђоко, да су оно били моји сретни дани, које сам с тобом провео. Истина је и то, али ови дани, које сада провађам с мојом Даницом, заиста су још сретнији.....

Ови дани су моме животу, као што је блага киша од сунчане жеге увеломе цветку. Они су моме животу лепа ружа, која је на бајним грудима Даничиним поникла и која се најлепше развијати почела. Од како се довинух те среће, добио сам већи појам о женскоме свету. Моји осећаји прама њему, и то прама једноме неразнијеноме пупољ-цветку, мојој Даници, развише се до највећег степена.

Ти се чудиш, што ти тако дуго не пишем, па ме питаш за узрок томе. Из ових редака увидећеш, шта беше узрок моме досадањему ћутању. Много пута узимао сам перо у руку, да ти пишем, али сваки пут одустадох од своје намере, јер не умедох, немах снаге, да ти пишем оно, што сам осећао.

Сада ево у пркос свему томе пишем ти.

Од оно доба, од како заволех Даницу, сасвим сам се променуо. Постао сам озбиљнији, али расејан много пута, замишљен, и тражим самоћу, кад к њој не могу. Не волим у никакова друштва одилазити, где Данице моје нема, не марим много ни за оне науке, које су ме некад тако јако занимале, само најволим бити онде, где могу видети чарне очи своје Данице, које ме сретним учинише.

Тако ето, драги мој побро Ђоко, налазим се сада у крилу најлепше среће, за то и провађам сретне дане.

Анђелић, прекиде и окрете на старо. Наш црквено-школски одбор, како пре тога, прошле године, тако и сад, јавиће за ову ствар нашој црквено-школској општини и епархијској школској власти. Видићемо, како ће испасти до послетка.

Због римокатоличких божићних празника нисмо јуче имали поште; с тог изостаје из овог броја рубрика „Новије.“

Разне белешке.

(Званично — службено.) Београдске „Српске новине“ имаћаху до 10. декембра „званични“ и „незванични део“; од отог дана имају „службени“ и „неслужбени део“. Је ли то знак, да се Србија „подмладила“, или је то глотички напредак новог министра просвете? Erkläre mir, o „Стармали“ . . . . .

(У српском народном позоришту у Београду) приказан је 9. дек. „Звонар Павловске цркве у Лондону“ на корист српског ослепелог глумца Алексе Бачванског. Кориснік је у очи представе дошао у Београд и присуствовао на њој. По свршетку представе публика, желећи, да види свог старог и омиљеног глумца, који је стекао код ње лепу успомену својим представама, изазвала је на позорницу А. Бачванског и поздравила га бурним пљескањем. Као што „Срп. нов“. јављају, Бачвански ће кад што играти на београдској позорници познате своје улоге, и београдска публика имаће скорим прилике, да га види у улози Људевита XI.

(Поморска школа у Уцињу.) „Гл. Цр.“, јављајући, како је кнез Никола 4. декембра примио уцињску депутацију, која је дошла, да му изјави своју верност и оданост, бележи и то, како је кнез обећао депутацији, да ће се на Уцињу и поморска школа завести.

(Проневерења у Угарској без краја и конца.) У Стојном Београду проневерио је поштар Хофман Михаљ поштанске новце. У Њитри проневерио је поштарски слуга новчану пошиљку од 3000 фор.

(Слава таком Русу!) Тимотеј Савић Моразов, московски грађанин, даровао је 10.000 рубаља за инвалиде-добровољце, који су ратовали у српском рату за ослобођење. Слава таком Русу!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ
НА
ПОБРАТИМСТВО
месечни журнал за књижевност и науку.

Издаје „Побратимство“

дружина ђака на великој школи у Београду.

Скоро је и заборављено, кад је оно омладина на Великој Школи издала збирку својих радова. То је био и (незнатан) започетак и завршетак јавног рада београдских великошколаца после „Лицејке“. Не појављујући се, омладина што се учи, као така понајлак је постајала предмет сумње: сумњало се у њену снагу, сумњало се у збиљу јој и интересовање за јавни живот и за напредак народни. Увиђајући то с једне стране, а желећи опет с друге стране груписати свеколику омладину, којој је стало до среће и напретка народног око једног сталног књижевног центра, — Побратимство, дружина београдских великошколаца, решило је, да од нове године покрене лист.

Тај ће лист, пре свега, показивати правац у раду и мишљењу омладине, и искреношћу у исказивању њених убеђења помагати свему што води добру народном. Упознаваће своју публику са важнијим научним истинама и што може већма радити на њихову одомаћивању у народу. Бележиће појаве нашег друштвеног и економског живота, и истражујући основне узроке злима тог живота, подвргаваће оне појаве строгој и објективној критици. Гледајући у књижевности моћног покретања прогреса, ми ћемо, тако исто беспристрасном критиком књижевних појава, радити на задобијању доброг правца у књижевности и на пречишћавању укуса у публике.

Све што узрадимо, радићемо онако, како нам узговори наша савест и наше убеђење, а сагласно начелима савремене науке. Ми врло добро увиђамо и тешкоће посла, који на се узимамо, али га се опет не страшимо, јер верујемо у његову корист. Ко год пак појми његову важност, он ће нас помоћи. Ми, ево, и позивамо све наше млађе људе, да заједно с нама пораде на послу, којему смо поставили као крајњу циљ народни напредак у сваком погледу.

Лист ће нам се звати Побратимство. Изилазиће један пут месечно у свескама од 4 табака велике 8-ине. Доносиће: 1) разумљиво написане чланке из свију грана науке, 1) оригиналне и преведене романе, приповетке, драме, црте и песме, 3) историјске и књижевно-критичке расправе 4) преглед друштвеног и економског живота у Србији и на страни, 5) преглед нових појава у науци и чланке по примени науке и научних проналазака на живот 6) књижевни и позоришни преглед, 7) књижевне белешке и белешке о кретању ђака овде и на страни, и о стању српских и словенских ђачких дружина, 8) библиографију.

Цена ће му бити за Србију: на годину 8 динара, на по године 4 дин., а на три месеца 2 динара; за све друге немље: на годину 4 форинта, на по године 2 форинта, а на три месеца 1 форин.

Претплату ваља слати Управи задружне штампарије, а писма и рукописи Уредништву „Побратимства.“

Како опстанак нашег листа стоји једино од одзива публике што чита, ми је овим позивамо на што обилнију претплату, а професоре, ђаке, учитеље и свећенике нарочито молимо за ревносно заузимање око скупљења предплатника. Свакоме скупљачу, који нам пошље 10 предплатника, радо ћемо дати лист забадава.

Београд, 9 децембра 1880.

Одговорни уредник **Јован Аћимовић.** — У име дружине „Побратимства“ **Редакциони Одбор.**

Изишао је из штампе и разашиље се на све стране

„ПОСТИЉОН“
ВЕЛИКИ ЗАБАВНИК ЗА ГОДИНУ 1881.
или
ЧЕСТИТКА О НОВОЈ ГОДИНИ.

Ко је рад од г. г. писмоноша и остали честитача да му се име на корицама штампа, нека нам се изволи најдаље до нашег божића са наруџбином и именом пријавити па ће на време добити.

Цена је „Постиљону“ за идућу годину САМО 5 НОВЧ.

У Новоме Саду 12. новембра 1880.

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду.

СРПСКА ЗОРА
илустрован лист за забаву и поуку.
Година пета.

За који дан изићи ће XI и XII. свеска „Српске Зоре“ на 4½ табака а са овим садржајем:

I. ТЕКСТ.

1. Српске народне питалице. Скупио и на свијет изнио **Вук Врчевић**.
2. Разлупано ћемане. (По Беранжеровој Le violon brisé.) Од **М. П. Шапчанина.**
3. Ноје. (Легенда.) Од арх. **Саве Павишевића.**
4. Три највећа српска добротвора. (Текелија, Коларац, Чукић.)
5. Мртав заручник. Песма **Н. ђ. ђорића.**
6. Крвави божић. Од **Вука Врчевића.**
7. Ноћ. (Т. Кернер.) Од **Сп.**
8. Сјајна Брита. Приповетка **Хјал мара Хјорта Бојезена.**
9. Недоља на селу. Песма **Др. Ј. Илића.**
10. Дилберика. (Гете.) Од **Н. В. ђорића.**
11. Холест. Приповетка **Л. Берена.** Превео **М. ђ. Миловановић.**
12. Смрт попа Мила. Од **Симе Поповића.** (Из спева: Освојење Никшића.)
13. Шта не ваља у женској одећи. Од дра **Мил. Јовановића.**
14. Потемкин на Дунаву, 1790. Историјска приповетка **Г. Данилевског.** (Свршетак.)
15. Др. Ватрослав Јагић.
16. Атанасије Герески.
17. Геца Дунђерски.
18. Наше слике.
19. Слике из јужне Африке.
20. Књижевни извештаји.
21. Наша школска књижевност у г. 1880. Од проф. **Мите Петровића.**
22. Гласник. (Књижевност. Новинарство. Школа и црква. Друштва. Државне ствари. Статистика. Лица. Умрли. Ситнице. Технологија.)
23. Одговори уредништва. Књижевне вести. Огласи.

II. СЛИКЕ.

Др. Ватрослав Јагић. — Атанасије Герески, нар. добротвор. Слике из јужне Африке: Предео на речици Матаба. Из домаћег живота племена Мазарва. — Инглески новинари на Суторману. — Геца Дунђерски. — Из прошлог устанка. — Последња почаст.

Уз ову свеску иде наслов и садржај за год. 1880. I. свеска за годину 1881. изићи ће лицем на нашу нову годину.

Администрација „Српске Зоре“
Wien VII. Burggasse 24.

ПОЗИВ
НА
ВЕЧЕРЊУ ЗАБАВУ
у српској читаоници у Новом Саду.

Част је одбору српске новосадске читаонице јавити, да ће трећа вечерња забава бити у суботу 20. децембра о. г. (1. јануара и. г.)

Тога вечера предаваће г. др. Милан Савић **„О животу жена у средњем веку“**, а осим тога певаће певачка дружина више песама.

На ову вечерњу забаву позивају се сви чланови читаонички с породицама и њиходим гостима.

Почетак је у 7½ сахата у вече.

ОДБОР.

Овим јављам да ће се полгодишњи парастос упокојеном

Јовану Ф. Тешићу

обдржавати у суботу 20. децамбра (1. јануара) у 11 сати пре подне у овдашњој православној цркви.

У В. Кикинди

Софија Поповић
као сестра
у име свију сродника покојникових.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

При потписаној општини упражњено је место благајника за парохијал, на које се расписује стечај до 31 децембра о. г. по стар. кал. Плата је 500. ф. а. в. и 2% од свега оног новца што утече у благајну парохијала. Изабрани благајник има положити у готовини или у државним артијама кауцију у износу годишње плате.

У Новом Саду 15. (27.) децембра 1880.

Српска православна црквено-школска општина.

1—3

Оглас.

Управа млнастира Беочина издаваће путем јавне дражбе дана 30. декембра (11. јан. 1781.) у 2 сата по подне у свом филијалу Малој Ремети 100 ланаца ораће земље на парловима на 1 до 3 године под закуп. Сваки лицитант дужан је пре отпочете дражбе 10 проц. у име пишманлука положити. Дражба ће се у филијалу Малој Ремети обдржавати, где се и условија сваког дана видити могу. 1—3

УПРАВА МАНАСТИРА БЕОЧИНА.

СТЕЧАЈ.

На основу својевољно поднешене и школским одбором уважене оставке на упражњено место овдашње учитељице, расписује се стечај с том приметбом, да ће се ово место на темељу постојеће и на предпостављеном месту доказане нужде учитељем попунити под тим изричним условом да изабрати се имајућег учитеља супруга дужна ће бити у одбором прописаном времену женску децу у женској радњи поучавати, на коју сврху само ће се оних молбеника молбе уважити, који доказали буду да такову супругу имају.

Годишња плата састоји се из 420 фор. а. вр. у готовом новцу, у име годишњега паушала 25 фор. а. вр слободан зак. прописани стан и нужан огрев, најпосле учитељевој супруги за поучавање у женској радњи годишње 100 фор. а. вр,

Молитељи који желе да буду на овом месту изабрани имају осим законом прописаних доказа још доказати и то, да знају добро мађарски језик. Овоме учитељу спада у дужност и црквено појање.

Молбенице имају се од данас за три недеље овоме одбору управити.

Из седнице шк. одбора држане 7. децембра 1880. године у Турском (новом) Бечеју. ШКОЛСКИ ОДБОР.

Оглас.

Управа манастира Беочина издаваће путем јавне дражбе, дана 28. декембра (9. јан. 1881.) у 2 сата после подне, своју пустару нуз Дунав лежећу за пашу од 1 до 3 године под закуп. Сваки лицитант дужан је 10 проц. од извикане процене у име пишманлука пре отпочете дражбе положити. Условија могу се сваког дана у писарни манастирској видити, где ће се и дражба обавити.

1—3 УПРАВА МАНАСТИРА БЕОЧИНА.

КИСЕЛИ КРАСТАВАЦА
и
ПАПРИКА
може се добити код
БРАЋЕ КЕНИГШТЕТЛЕРА
у Новом Саду. 4—6

Објава.

У кући г. Павла Мачванског у Новом Саду бр. 37. издаје се велики дућан заједно са рафови у најам од 1. Априла 1881. Цена и условија могу се сазнати од г. Колмајера златара у кући, или од властника куће. 2—3

Врло добре штаницлле, јефтиније него игде.

Врло добре штаницле, а јефтиније него игде.

ШТАНИЦЛЕ
(КЕСИЦЕ ОД ХАРТИЈЕ.)

Штаницле ове направљене су од врло **дебеле хартије прима квалитета** и у стању смо јефтиније их давати — него икоје **доњоземске такозване фабрике.** Ко је рад о том сам уверити се, нека покуша пробе ради — ма најмању партију узети:

1000	ком.	⅛	кило	штаницле	80 н.
1000	„	¼	„	„	95 „
1000	„	½	„	„ 1 ф.	38 „
1000	„	1	„	„ 1 „	80 „
1000	„	1½	„	„ 2 „	60 „
1000	„	2	„	„ 2 „	95 „
1000	„	2½	„	„ 3 „	20 „
1000	„	3	„	„ 3 „	40 „
1000	„	5	„	„ 6 „	75 „

Купцима преко 10.000 комада — дајемо посебан рабат.

У Новом Саду децембра 1880.

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ
трговина код „црвене руже.“

Врло добре штаницле, а јефтиније него игде.

Са медаљом одликован 1879. у Линцу и Теплицу, 1880. у Бечу, Тешену и St. Pölten.

Ц. КР. ИСКЉУЧ. ПОВЛ. БЕЧКА НЕПРОКВАСИВА

УНИВЕРЗАЛНА МАСТ ЗА КОЖУ
од Карла Руса и друга

од вис. ц. кр. министарства земаљске обране изкушана и за ц. кр. војску одређена као припознато

најбоље средство за чување коже

за обућу и сваковрстне кожне ствари.

1 кутија 50 пов, кутија од ¼ киле ф. 1.— од 1 киле ф. 3.— Ценовнике на захтевање бесплатно и франко.

Karl Russ & Comp. Wien,
IV. Apfelgasse 6. 9—12

Може се добити у Новом Саду само код г. Д. Коде.

РАСПРОДАЈА!

Због препуњеног стоваришта, нашао сам се побуђен сву моју робу т. ј. мушких зимских капута, путних бунди и мушких одела, женских зимњих огртача, јапунцета, мантила, и огртача против кише, као и разних дечијих одела, све по најновијем кроју и укусу 20 процената испод производне цене распродавати.

Поштована публика може се о истинитости овог уверити, са посетом моје радње, која се налази **у главној улици бр. 857. до златне звезде у Новом Саду.**

МОРИЦ БАУЕР.

Пролетње и летње хаљине 40 процената испод производне цене. 29—

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе

кафа од смокава

кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу **кафу од смокава.**

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист. 140—200

Почем се наш еспап од других подражава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом. Кафу ову од смокве производа творница

Viktor Schmidt & Söhne

у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дингена** и **Браће Вагнера.** У Н. Паланки код **Нађ Деже.** Ј. Фриша G. Bienert у Вршцу. Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. А. Бошковић и синови Панчево. Адалберт Шверер у Филипови.

SCHUTZ-MARKE S&S REEL

БОНБОНИ
ОД
БОКВИЦЕ

за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такође против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи грчобољу и душник. Што се тиче нашег производа, јамчимо, да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.)

Victor Schmidt & Söhne

Боквични бонбони по цени од 30 кр. кутијица могу се добити код:

k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien, Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код **Г. Плавшића, Е. Дингена**; браће **Вагнера, Д. Коде; В. Швела, Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **М. Ритер** Перјамош (Банат.) Х. А. Волтман, Н. Ђуришић у Руми, ђ. Петровић Ириг, Јос. Бах у Земуну. Л. С. Месаровић Осек, Ј. Фриша у Вршцу, Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. В. Стефановић Бела Црква. В. Лазаревић Сурчин. Rud. Reich, B. Pipel, Verőce, Г. Еленер Варјаш. Тима Крестић Тител.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. — Српска народна задружна штампарија.